

Для забезпечення безперервності протікання інноваційного процесу та його високої ефективності необхідна тісна взаємодія освіти, науки та виробництва. Однак існуючі проблеми зовнішнього та внутрішнього характеру сповільнюють процеси інноваційного розвитку суспільства. На рівні вищого навчального закладу ці проблеми зумовлені недостатньою свободою у формуванні інноваційної політики у галузі освіти та організації навчально-виховного процесу, але додатково слід враховувати специфіку конкретного ВНЗ.

Перелік посилань:

1. Вовканич С.І. *Теоретико-методологічні основи дослідження людського та інтелектуального капіталу в знаннєво-місткій економіці: концептуалізація понять* / С.І. Вовканич, Л.К. Семів // *Регіональна економіка*. – 2007. – № 4. – С. 7-19.
2. Афтаназів І. С. *Економічні аспекти реформування регіональної системи підготовки кадрів вищою школою: [монографія]* / Афтаназів І. С. – Коломия : Вік, 2007. – 224 с.
3. Захарчин Р. М. *Проблеми і перспективи розвитку вищої освіти на інноваційній основі* / Р. М. Захарчин // *Наукові записки Львівського університету бізнесу і права*. – 2011. – Вип. 7. – С. 13-15.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ЕКОНОМІСТІВ У ТЕХНІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

*В.Г. Герасимчук, д-р екон. наук, професор
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

Розвиток як продовження традицій. За даними служби статистики України, кількість закладів вищої освіти (ЗВО – університети, академії, інститути) у 2017/18 навчальному році у порівнянні з 1990/91 навчальним роком зросла з 149 до 289 (без урахування тимчасово окупованої території АР Крим, м. Севастополя та тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях). При цьому кількість студентів зросла з 881,3 тис. до 1330,0 тис. Зрозуміло, що збільшення вдвічі кількості ЗВО відбулося за рахунок заснування приватних закладів, зорієнтованих на підготовку не інженерів, а економістів, фінансистів, юристів, психологів, соціологів та інших фахівців нетехнічного профілю. Така переорієнтація аж ніяк не сприяла підвищенню економічного зростання, конкурентоспроможності країни на міжнародному рівні. Різко впав престиж інженера. Для «виживання» технічні інститути почали набувати статус університету за рахунок відкриття кафедр, факультетів неінженерного спрямування.

Не минули такі «реформування» й Київський політехнічний інститут, який отримав статус університету (нині – НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського») за рахунок підготовки економістів та менеджерів (факультет менеджменту та маркетингу), соціологів і юристів (факультет соціології та права), перекладачів (факультет лінгвістики). Оскільки у дослідженні йдеться про підготовку економістів та менеджерів, принагідно зазначити, що економіко-організаційна підготовка в КПІ бере початок з 14.02.1937р., з часу заснування кафедри організації виробництва та економіки промисловості. Надання знань з економіки майбутнім інженерам обмежувалося переважно викладанням коротких курсів (20-30 годин) і розробкою економіко-організаційного розділу дипломних проектів. До речі, й нині викладачі факультету менеджменту та маркетингу (ФММ) продовжують керувати економічною частиною випускових робіт студентів інженерних факультетів. Увага при цьому акцентується на вмінні інженера співставляти результати з витратами при прийнятті науково-технічних, технологічних, організаційних, економічних та управлінських рішень.

Після набуття Україною незалежності її розвиток супроводжувався докорінними змінами в економіці, які пов'язані з розривом коопераційних зв'язків з колишніми республіками СРСР, країнами Ради Економічної Взаємодопомоги (РЕВ), реструктуризацією військово-промислового комплексу. Розкрилися можливості активізації інтеграційних процесів з країнами ЄС, виходу на нові ринки капіталу, робочої сили, фінансів. Зазначені та низка інших факторів вимагали підготовки фахівців, які могли б приймати науково-технічні, економічні та управлінські рішення в умовах глобалізації, в умовах політичної та фінансової нестабільності, підприємницького ризику та невизначеності, коливання валютного курсу, змінах податкової системи, високого рівня інфляції, розширення експортно-імпорتنих операцій. На інженерних факультетах розпочалися викладання нових дисциплін: основи підприємництва, менеджменту, маркетингу, аналіз господарської діяльності, управління проектами, бізнес-планування, бухгалтерського обліку та аудиту, основи банківської діяльності, техніко-економічне обґрунтування інженерних рішень та ін. [1].

Підготовка економістів і менеджерів у КПІ. У 1988р. розпочалася підготовка організаторів виробництва на створеній кафедрі управління виробництвом (нині – кафедра менеджменту). 31 березня 1992р. тодішнім ректором КПІ П.М. Таланчуком був підписаний наказ про відкриття факультету менеджменту та маркетингу у складі кафедр – менеджменту, промислового маркетингу, математичного моделювання економічних систем, економіки та організації машинобудівного виробництва, економіки та організації промислових технологій та енергетики, економіки та організації радіоелектронного виробництва. Наступного дня, 01.04.1992р., П.М. Таланчук з крісла ректора КПІ перейшов на посаду міністра освіти та науки України. До речі, двічі посаду освітянського міністра з часом обіймав нинішній ректор КПІ – М.З. Згуровський.

Попит на економістів сприяв перепрофілюванню деяких кафедр та відкриттю нових спеціальностей. Нині до складу ФММ входить шість кафедр: менеджменту, промислового маркетингу, математичного моделювання економічних систем, економіки та підприємництва, міжнародної економіки, теоретичної та прикладної економіки, а також науково-дослідна лабораторія менеджменту. Кафедри здійснюють підготовку за наступними спеціалізаціями: «Промисловий маркетинг», «Бізнес-аналітика», «Економіка підприємства», «Міжнародна економіка», «Менеджмент і бізнес-адміністрування», «Менеджмент інновацій», «Менеджмент міжнародних проектів», «Управління персоналом та економіка праці». На ФММ впроваджуються нові перспективні спеціалізації. Так, на кафедрі міжнародної економіки, створеної за ініціативою автора даної публікації, конкурентною перевагою перед аналогічними кафедрами інших ЗВО є акцент на міжнародне науково-технічне співробітництво (МНТС), що повністю відповідає позиції №1 КПІ в рейтингу «Топ-200 Україна». Щорічно кафедрою проводиться всеукраїнська науково-практична конференція «Міжнародне науково-технічне співробітництво: принципи, механізми, ефективність». На кафедрі менеджменту започатковано спеціалізацію «Логістика», а кафедра промислового маркетингу пройшла ліцензування спеціалізації «Бізнес-аналітика».

Пріоритет – якість освіти. Головним пріоритетом у підготовці фахівців для національної економіки виступає якість освіти. Свого часу автором цих рядків для постійного вдосконалення якості освіти було запропоновано дотримуватися наступних принципів: поглиблена математична підготовка, володіння комп'ютерними технологіями, знання декількох іноземних мов, обізнаність з технологіями виробництва, вміння оцінювати ефективність інженерних рішень. Дотримання зазначених принципів, на наш погляд, сприяє тому, щоб наш вихованець був більш підготовленим працювати у складних умовах ринкового середовища, був конкурентоспроможним, був успішним. Випускники КПІ традиційно досить високо цінуються в Україні та за її межами. Так, на ФММ підготовлені дипломовані фахівці для більш ніж 100 країн світу, серед яких – Азербайджан, В'єтнам, Китай, Туреччина, Гана, Еквадор, Іран, Ірак, Казахстан, Канада, Кенія, Конго, Лівія, Молдова, Монголія, Білорусь, Грузія, Німеччина, Перу, Польща, Росія, Таджикистан, Туркменістан, Узбекистан, Франція, Японія та ін. Студенти ФММ вирізняються активністю, відкритістю до інноваційних наукових проектів, творчістю, прагненням до розвитку. Вони беруть активну участь у багатьох міжнародних проектах, зокрема програмі обміну студентів Erasmus+ і українсько-французькому проекті «Два дипломи»; посідають призові місця в різноманітних конкурсах і олімпіадах на рівні університету, держави та міжнародному рівні.

Кадри вирішують усе! Одним із вирішальних факторів успіху ФММ є якісний склад його викладачів. Понад 80 % науково-педагогічних працівників мають науковий ступінь кандидата та доктора наук. Серед них багато випускників наукових шкіл КПІ як економічного, так і технічного профілю. Підтвердженням високого кваліфікаційного рівня працівників ФММ є те, що, наприклад, кафедри промислового маркетингу та міжнародної економіки одними із перших в КПІ розпочали співпрацю з ЄС за 7-ою Рамковою програмою. ФММ разом з ІТС успішно виконує проект у межах програми «Горизонт 2020». На постійній основі проводяться міжнародні та всеукраїнські науково-практичні конференції, кейс-змагання, семінари, зокрема в межах організації European Students of Industrial Engineering and Management. Активно працює у цьому напрямку НТСА ФММ.

Міжнародні зв'язки. У результаті активної міжнародної діяльності ФММ підписані та успішно реалізуються угоди про співробітництво з університетами 26 країн світу, зокрема Болгарії, Македонії, Білорусі, Литви, Латвії, Естонії, Німеччини, Польщі, Росії, Словаччини, Франції та інших. У рамках такої співпраці викладачі ФММ проходили стажування і підвищували кваліфікацію у США, Канаді, Ізраїлі, Італії, Німеччині, Польщі, Угорщині, Чехії, Франції тощо, виступали з лекціями перед студентською аудиторією у США, Південній Кореї та інших країн світу. Зазначене дозволяє зберігати та примножувати традиції, що сформувалися в НТУУ «КПІ», залишатися відкритими до всього інноваційного, що дуже важливо для розвитку держави в умовах сьогодення і майбутнього [2].

Висновки. У протоколі приватної наради, метою якої було узгодження поглядів міської влади і Біржового комітету на предмет відкриття у Києві вищого технічного закладу (йшлося про майбутній КПІ – В.Г.) від 25 листопада 1896 року зазначалося: «б пункт. ...Найбільш відповідним типом нового учбового закладу визнається тип політехнічного інституту, що складається з кількох відділів, різних за спеціалізаціями, за прикладом політехнікумів у Цюріху, Карлсруе, Мюнхені, Відні, Ганновері, Аахені та ін...» [3, с. 26-27]. Минає 120 років з дня заснування КПІ (1898-2018pp.). КПІ у рейтингу «Топ-200 Україна» знаходиться на позиції № 1. У світовому рейтингу університетів The QS World University Rankings КПІ знаходиться у групі з 501 по 550 місце, тобто від групи лідерів, куди практично входять усі названі вище «політехнікуми», відстань, принаймні, у чотири сотні позицій. Ще більший розрив між кращим українським університетом і «політехнікумами» у рейтингу The World University Rankings – 2018, яке проводиться відомим британським виданням Times Higher Education (ТНЕ) спільно з інформаційною групою Thomson Reuters. Зазначене свідчить, що якість вищої освіти в Україні і в КПІ потребує подальшого суттєвого поліпшення.

Перелік посилань:

1. Герасимчук В.Г. Стратегія розвитку. Факультету менеджменту та маркетингу – 15 років. Київський політехнік, 2007р., № 11 (2787), с. 3.
2. Юдіна Н.В., Бажеріна К.В., Зозульов О.В. Факультету менеджменту та маркетингу – 25! Київський політехнік, 2017р., № 12 (3191), с. 5.
3. Лиховодов В.І., Любомудрова А.Л., Лиховодова Е.В. КПІ: від першого кроку до першого випуску. К.: Генеза, 1998. 104 с.

ПІДГОТОВКА МАГІСТРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 292 «МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ» В ХАРКІВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНЬОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Д.А. Горовий, д-р екон. наук, професор

К.О. Горова, канд. екон. наук, доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Підготовка магістрів спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» в Харківському національному автомобільно-дорожньому університеті, а саме планування, організація і контроль освітнього процесу здійснюються відповідно до Законів України «Про вищу освіту», «Про освіту», Положення про організацію освітнього процесу в ХНАДУ (СТВНЗ 7.1-01:2015), що відповідає чинним нормативно-правовим документам МОН України.

На основі цих документів сформовано навчальний план, розроблено робочі навчальні програми та інші матеріали навчально-методичного комплексу дисциплін. Варіативна частина вище вказаних документів розроблялась з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності випускників.

Навчальний план розроблений для двох магістерських програм («Міжнародний бізнес» та «Транспортне обслуговування міжнародних економічних зв'язків») в межах однієї спеціальності, включає графік навчального процесу, перелік, послідовність та час вивчення окремих навчальних дисциплін, форми навчальних занять і терміни їх проведення, а також форми і терміни проведення підсумкового контролю й державної атестації.

Навчальний план підготовки магістрів за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» включає нормативну частину і варіативну компоненту. Підготовка фахівців включає: вивчення передбачених навчальним планом дисциплін циклу загальної підготовки (обов'язкові дисципліни, дисципліни професійної та практичної підготовки) та вибіркові дисципліни (дисципліни гуманітарної і соціально-економічної підготовки, дисципліни магістерської програми за вибором студента), практична підготовка – практика виробнича та переддипломна, підготовка та захист дипломної роботи магістра.

Зміст підготовки фахівців освітнього ступеня магістра за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» відповідає державним вимогам, потребам ринку праці, спрямований на формування професійної й загальної культури випускників та всебічний розвиток особистості.

Для конкретизації планування навчального процесу на кожний навчальний рік складається робочий навчальний план, що визначає порядок їх викладання з урахуванням структурно-логічної схеми підготовки, форми та терміни поточного контролю.

Навчальний процес в Харківському національному автомобільно-дорожньому університеті у повній мірі забезпечений навчально-методичними матеріалами. Професорсько-викладацьким складом університету розроблено навчально-методичне забезпечення навчальних дисциплін за другим освітнім рівнем зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини», до складу якого входять: